

transfer

VAKBLAD OVER INTERNATIONALISERING IN HET HOGER ONDERWIJS



Stage in Suriname populair

nuffic

9

jaargang 14 | juli 2007

AMERIKAANSE UITWISSELINGSSTUDENTEN HEBBEN EIGEN TROUBLESHOOTER | NEDERLAND
SCOORT ONDER EU-GEMIDDELDE MET MOBILITEIT | JAAR STUDEREN: 32.000 EURO | OPINIE:
'STOP DE CULTURELE ZELFVERLOOCHENING' | TALENKENNIS KALFT AF

transfer

Transfer is een onafhankelijk vakblad voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs en onderzoek. *Transfer* is een uitgave van de Nuffic, de Nederlandse organisatie voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs. Verschijnt negen keer per jaar.

Redactie

Els Heuts (hoofdredacteur),
Vera Ros

Aan dit nummer werkten mee

Annemieke Bosman, Xander Bronkhorst,
Dorrit van Dalen, Thomas von der Dunk,
Martine Postma, Evert-Jan Quak,
Klari Simonet, AnneLoes van Staa,
Robert Visscher, Dirk Wolthekker

Beeld

Bert Beelen, Niels Bongers, Roel Burgler,
Christelijke Hogeschool Nederland,
Dorrit van Dalen, Philip Driessen, Marieke
Duijsters/PvE, Fred Ernst, Arenda Oomen,
Ton Poortvliet/Hollandse Hoogte, Fred
Prak, Rob Wieleman, Petterik Wiggers/
Hollandse Hoogte

Redactieraad

Madeleine Gardeur (Universiteit
van Groningen), Joep Huiskamp
(Technische Universiteit Eindhoven),
Yvonne van de Meent, Fred Paats (ITC)

Redactieadres

Nuffic, postbus 29777, 2502 LT Den Haag,
tel. 070 – 426 0126/4260122,
fax 070 – 426 0399,
e-mail eheuts@nuffic.nl, vros@nuffic.nl

Abonnementen

Transfer is gratis verkrijgbaar.
Geïnteresseerden kunnen zich voor
een gratis abonnement aanmelden
via www.ikabonneermij.nl/transfer,
bellen naar DUO-tijdschriftenservice
030 – 263 1089 of een e-mail sturen naar
info@ikabonneermij.nl

Abonnementenadministratie

Nuffic, *Transfer*, Postbus 29777,
2502 LT Den Haag, tel 070 – 426 0271

Advertenties

Bureau van Vliet, tel 023 – 571 4745

Vormgeving en lay-out

Sabrina Luthjens BNO en Brigitta Opstal
(www.makingwaves.nl)

Druk

Drukkerij Deltahage, Den Haag

Overname artikelen

Het overnemen en vermenigvuldigen
van artikelen uit *Transfer* is slechts
geoorloofd na schriftelijke toestemming
van de hoofdredactie.

Foto omslag

Surinaamse kinderen op weg naar school
Foto: Petterik Wiggers/Hollandse Hoogte

Transfer 1 verschijnt op 28 september 2007

Geen keuze maar noodzaak

De zomer is begonnen en de jaarlijkse volksverhuizing van vakantiegangers komt al aardig op gang. Nederlanders staan bekend als een reislustig volkje en zoeken graag het buitenland op. In de meest onherbergzame oorden kom je ze tegen.

Met de reislust van studenten lijkt het wel mee te vallen, althans gedurende hun studietijd. Nederlandse studenten gaan minder vaak de grens over om een diploma te halen dan hun collega's in België, Denemarken, Finland en Zweden. Dat blijkt uit de pas verschenen Mobiliteitsmonitor 2006 waar dit nummer van *Transfer* uitgebreid aandacht aan besteedt. Maar ook het aantal buitenlandse studenten dat hier studeert, steekt mager af tegen dat in andere Europese landen. De OESO kraakt in het recent verschenen onderzoek naar het tertiair onderwijs in Nederland dan ook een paar harde noten op het gebied van internationalisering. Ondanks het feit dat internationalisering van het hoger onderwijs al lang geen keuze meer is maar een noodzaak, is er nog steeds onvoldoende oog voor. Internationalisering speelt zich nog te veel af in de marge, constateert de OESO.

Aan de andere kant zijn de laatste jaren ook grote sprongen voorwaarts gemaakt. Ons land loopt voorop bij de invoering van de Bologna-afspraken en de Californische professor Vivian-Lee Nyitray vindt zelfs dat zich op internationaliseringsgebied een kleine revolutie in Nederland heeft voltrokken. De wens tot internationaliseren is bij de universiteiten in korte tijd diepgeworteld geraakt, vertelt zij in deze *Transfer*. Vijf jaar lang begeleidde Nyitray Californische uitwisselingsstudenten in Nederland en had zij uit hoofde van haar functie veel contact met de instellingen. "Het is ongelooflijk hoe ver universiteiten gaan om ons te helpen."

Dat neemt niet weg dat er nog een lange weg te gaan is voordat internationalisering tot de kern van het hoger onderwijs behoort. Een krachtig overheidsbeleid is daarbij onmisbaar. Wellicht kan Nederland een voorbeeld nemen aan de Vlaamse minister Vandenbroucke die voorstander is van een verplichting tot studiemobiliteit. Het hoger onderwijs heeft nieuwe uitdagingen nodig, zei hij na afloop van de Bologna-conferentie in Londen. Dit najaar weten we meer: dan presenteert minister Plasterk zijn visie op internationalisering.

ELS HEUTS

eheuts@nuffic.nl

8

Troubleshooter voor Amerikaanse studenten

De University of California stuurt eigen wetenschappers mee naar circa dertig landen waar uitwisselingsstudenten van de universiteit verblijven. Vivian-Lee Nyitray was de afgelopen vijf jaar het Californische aanspreekpunt in Nederland. 'Een meereizende professor heeft echt meerwaarde.'



12

Suriname telt te weinig hoogopgeleiden

Buitenlandse hogeronderwijsaanbieders hebben kansen te over in Suriname. Het publieke hoger onderwijs in dat land kampt met forse problemen. En het ziet er niet naar uit dat die gemakkelijk kunnen worden opgelost.



18

Mobiliteit: Nederland scoort ondergemiddeld

Wat betreft inkomende en uitgaande diplomamobiliteit scoort Nederland onder het EU-gemiddelde. Denemarken, met eveneens een klein taalgebied, scoort veel hoger, blijkt uit de pas verschenen Mobiliteitsmonitor 2006. De Nuffic wil nader onderzoek naar de oorzaken.



26

Op de bres voor tweede vreemde taal

Met alle nadruk op Engelstalig onderwijs wordt de belangstelling voor andere vreemde talen steeds kleiner. Een slechte ontwikkeling voor het hoger onderwijs in Nederland, vinden kenners. 'Als we niet-Engelstalige publicaties niet meer kunnen lezen, raken we achterop.'



En verder

2 Colofon en redactioneel 4 Nieuwsberichten 11 Jaartje studeren: 32.000 euro
15 Column AnneLoes van Staa 16 Onderzoek zonder grenzen 21 Vliegende Hollander
22 Het nut van internationale beurzen 24 Alumnus 28 Opinie Thomas von der Dunk 31 Agenda



De Nederlandse kenniseconomie heeft jonge kennismigranten hard nodig.

Minder barrières voor jonge kennismigranten

De toelatingsprocedure voor afgestudeerde en gepromoveerde starters uit landen buiten de EU wordt versoepeld. Dat heeft de ministerraad eind mei besloten. De buitenlanders in kwestie krijgen een jaar de tijd om een baan te vinden in Nederland. Nu geldt een termijn van drie maanden. Het minimale beginsalaris dat ze moeten verdienen, wordt verlaagd van 43.130 naar 25.000 euro. De buitenlandse starters moeten in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien in de periode tussen hun afstuderen en hun eerste baan. Ze hebben geen recht op een bijstandsuitkering. De ministerraad volgt met het besluit de adviezen van de Sociaal-Economische Raad (SER) en de Adviescommissie voor

Vreemdelingenzaken (ACVZ). Die pleitten er eerder dit jaar voor de toelatingsprocedures voor buitenlandse kenniswerkers te versoepelen. Beide organisaties benadrukten dat dit essentieel is als Nederland ernst wil maken met de ambitie een vooraanstaande kenniseconomie te blijven. Het aantal buitenlanders dat via een speciale regeling voor hoogopgeleide migranten naar Nederland komt, is vorig jaar meer dan verdubbeld tot 3.592. Dit jaar hebben al 1.582 migranten met succes een beroep gedaan op de regeling. Dat is bijna net zo veel als in heel 2005, het eerste jaar waarin de afspraken voor kennismigranten golden. (EH)

Foto: Arend Oomen

Delftse studenten klagen over buitenlanders

De studentenraad (sr) van de Technische Universiteit Delft heeft bij het college van bestuur geklaagd over het soms onverstanebare Engels van buitenlandse studenten. Ook beantwoorden buitenlandse studenten vragen soms met 'yes' zonder ze te begrijpen. Verder is hun kennisniveau en beheersing van computerprogramma's soms onder de maat. Nederlandse studenten vinden dat zichzelf daardoor in groepsprojecten meer moeten doen, terwijl de buitenlanders 'meeliften' op hun inzet. "Wij krijgen veel klachten, vooral over Aziatische studenten en vanuit faculteiten waar veel in groepen wordt gewerkt", zegt sr-lid Clemencia de Abreu. "Buitenlandse studenten zouden er ook vaker met een 'oproep-zesje' van afkomen."

Het college van bestuur neemt de klachten serieus, maar wil eerst de omvang van het probleem vaststellen. "Bij een toenemend gemengde studentenpopulatie is het normaal dat men zich soms aan elkaar ergert", merkt collegelid Paul Rullmann op. "Buitenlandse studenten vinden op hun beurt de Nederlanders soms traag en ergeren zich aan de zesjescultuur. Het rendement onder buitenlandse studenten is relatief zeer hoog." Aziaten vormen de grootste groep buitenlandse TUD-studenten. De klachten in Delft staan niet op zichzelf. Vorig jaar trokken bedrijfskunde-studenten aan de Rijksuniversiteit Groningen al aan de bel over het Engels van buitenlandse studenten. (VR)

Demonstratie tegen verengelsing universiteit

De campus van de Universiteit van Tilburg (UvT) vormde op 24 mei het decor voor een demonstratie. Met spandoeken en pamfletten demonstreerden vier actievoerders van de stichting Taalverdediging tegen de verengelsing van de UvT. De ingang van het Dante Building op de campus werd geblokkeerd. Volgens de stichting draagt de Tilburgse universiteit het Engels als voertaal het meest ambitieus uit. De aanduiding University of Tilburg op de

gevel van de rechtenfaculteit is de taalverdedigers een doorn in het oog. De vier hoogbejaarde actievoerders gingen in discussie met studenten en medewerkers. Daarbij liepen de gemoederen soms hoog op, aldus het *Brabants Dagblad*. "Het is zo kortzichtig, in de wetenschap is over de hele wereld Engels de voertaal", hield een medewerker de actievoerders voor. Ook Koos van de Linde, voorzitter van studentenorganisatie Vite International, wees de stichting

Taalverdediging op de onstuitbare globalisering. "Als we niet meedoen, missen we de boot. We hebben nu een voorsprong, want we spreken beter Engels dan Italianen of Fransen." De actievoerders waren niet onder de indruk van deze argumenten. De jeugd wordt geïndoctrineerd door het Atlantisch wereldbeeld, vinden ze. "Straks is het Nederlands alleen nog een taaltje dat in de keuken wordt gesproken." (EH)



De stichting Taalverdediging ageert tegen de opmars van het Engels aan de Universiteit van Tilburg.

Foto: Mariëke Duijsters/PVE

Europees netwerk RU moet mobiliteit bevorderen

De Radboud Universiteit Nijmegen heeft met acht Europese universiteiten een netwerk opgericht dat de internationale mobiliteit van studenten en docenten moet bevorderen. Het International Research Universities Network (IRUN) is een initiatief van Kees Blom, die in mei afscheid nam als rector magnificus van de RU. Bij IRUN zijn universiteiten in Glasgow, Poitiers, Barcelona, Siena, Boedapest, Krakow, Münster en Duisburg aangesloten. "Voor veel studenten ligt de toekomst op de internationale arbeidsmarkt", licht bestuurswoordvoerder Willem Hooglugt toe. "De belangrijkste drijfveer om het IRUN op te richten, is dat studenten zich ook op die internationale markt

kunnen oriënteren en manifesteren." De IRUN-partners streven met dat doel naar onderlinge erkenning van onderwijsprogramma's, gezamenlijke promovendibegleiding en docentenuitwisseling. Het is niet de bedoeling dat straks elke RU-student op verplichte buitenlandse stage gaat, zoals Blom bij zijn afscheid opperde. "Dat is een wens van Blom en de universiteit, maar zoiets kun je natuurlijk niet zomaar verplichten", aldus Hooglugt. De universiteit denkt nog na over een verhoging van het aantal vrije studiepunten van tien naar twintig. Dat is niet alleen een wens van Blom, maar ook van de Studentenraad. Die pleit al langer voor meer vrije ruimte om het studenten makkelijker te maken een tijdje weg te gaan. (VR)

OESO waarschuwt voor braindrain

Het hoger onderwijs heeft niet genoeg oog voor het belang van internationalisering. Internationaliseringsactiviteiten vinden dan ook vooral plaats in de marge. Het aandeel buitenlandse studenten in Nederland steekt met 4 procent mager af bij het OESO-gemiddelde van 8 procent. Dat blijkt uit recent onderzoek van de organisatie van geïndustrialiseerde landen OESO, waarin het Nederlandse hogeronderwijsbeleid onder de loep wordt genomen. Aan internationalisering is een apart hoofdstuk gewijd. Nederland heeft een aantal sterke punten, zoals een

goede reputatie van de onderwijsinstellingen, hoge onderzoekskwaliteit en concurrerende collegegelden. Maar het toenemende belang van de wereldwijde concurrentie om hooggekwalificeerd personeel wordt onvoldoende erkend. Nederland is niet goed in het vasthouden van hoogopgeleide buitenlanders. Indiase en Chinese studenten blijven hier na hun studie veel minder vaak dan in de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Australië. Dat leidt tot een braindrain uit Nederland. Het ministerie van Onderwijs moet de status van internationalisering

verhogen, vinden de onderzoekers. Meer nadruk zou moeten worden gelegd op de waarde van de diversiteit en opbrengsten van internationale studenten. Een andere prioriteit is systematische monitoring van de in- en uitstroom van Nederlandse en buitenlandse studenten en kenniswerkers. Ook moet sterker worden ingezet op promotie van het Nederlandse hoger onderwijs. In het najaar presenteert minister Plasterk concrete voorstellen op internationaliseringsgebied. (EH)



Studenten van de Technische Universiteit Eindhoven willen best naar het buitenland, maar weten niet altijd hoe ze dat moeten regelen.

Foto: Roel Baugler

TU/e-student voelt zich geen kosmopoliet

Studenten aan de Technische Universiteit Eindhoven (TU/e) willen best naar het buitenland, maar weten niet altijd hoe ze dat moeten regelen en welke mogelijkheden er zijn. Dat blijkt uit een enquête van de universiteitsraadsfractie van Groep-één. Daaraan deden 663 studenten mee, van wie 384 nog geen buitenlandervaring hadden. Van die groep zei 83 procent weg te willen, maar 64 procent van die groep is nog onbekend met de mogelijkheden en 59 procent weet niet hoe ze dat moeten regelen.

Volgens Groep-één herkennen studenten zich ook niet in het beeld dat de universiteit in beleidsstukken schetst van de TU/e-student als ondernemende kosmopoliet. Groep-één pleit voor een actievare, faculteitsgebonden voorlichting, bijvoorbeeld tijdens colleges.

Karen Ali, hoofd International Relations Office, vindt de conclusies van Groep-één niet helemaal gefundeerd. Zij wijst erop dat relatief veel eerste- en tweedejaars de vragenlijst beantwoordden, terwijl de voorlichting zich vooral richt op buitenlandervaring in een latere studiefase. De TU/e-site bevat pagina's over internationale programma's en informatiebijeenkomsten op centraal en facultair niveau. Elke student die naar het buitenland gaat, heeft een voorbereidend gesprek met het International Relations Office over het regelen van een beurs, visum en andere praktische zaken. De TU/e praat binnenkort met Groep-één over de enquête resultaten. (VR)



De campus van de Christelijke Hogeschool Nederland in Zuid-Afrika

Foto: CHN

Internationalisering CHN in de prijzen

De Christelijke Hogeschool Nederland heeft voor de derde achtereenvolgende keer de landelijke finale gewonnen van de SIFE-competitie. SIFE (Students in Free Enterprise) is een internationale organisatie die vrij ondernemerschap stimuleert via projecten van studenten in het hoger onderwijs. CHN-studenten steunen onder meer startende ondernemers in Zuid-Afrikaanse townships en fair trade-projecten in Kameroen en Brazilië. In oktober vertegenwoordigt de hogeschool

Nederland tijdens de mondiale finale in New York. Ook de Grand Tour van de CHN viel vorige maand in de prijzen. Deze werd door het ministerie van Economische Zaken uitgeroepen tot good practice van internationalisering in het hoger onderwijs. De CHN ontvangt van het ministerie 75.000 euro voor uitbreiding van haar internationale activiteiten. Tijdens een Grand Tour kunnen CHN-studenten minimaal één module of semester studeren op een CHN-campus in Zuid-Afrika, Qatar of Thailand. De kosten schommelen rond 3.000 euro, inclusief vliegticket, accommodatie en maaltijden, reisverzekeringen en visa. Het programma bestaat sinds 2002 en trekt steeds meer studenten. In 2006 vertrokken 147 studenten op een Grand Tour. Thailand is met de minor Spa & Health Management het populairst. Naast de Grand Tour werden veertien andere projecten uit het mbo en hbo benoemd tot good practice, waaraan andere instellingen een voorbeeld kunnen nemen. (VR)

Buitenlands nieuws

De Bologna-trein rijdt steeds harder, maar is nog ver van zijn bestemming, zo bleek in mei tijdens de Europese onderwijsministerstop in Londen. Onderwijsinstellingen en EU-lidstaten moeten meer doen tegen **obstacles** zoals visumproblematiek en gedoe met erkenning en studiefinanciering. De ministers zijn het met de Europese studentenbond ESIB eens dat de **sociale dimensie** van mobiliteit een aandachtspunt is. Een EU-rapport moet daarover voor de volgende top in 2009 helderheid verschaffen.

Twee buitenlandse hoogleraren aan de Zweedse Uppsala University zijn opgestapt na een ware **culture clash**. De wiskundigen Oleg Viro, een Rus, en Burglind Jöricke, afkomstig uit voormalig Oost-Duitsland, hadden volgens de rector hun onderwijs- en onderzoekstaken ernstig **verwaarloosd**. Daarover was een heel dossier aangelegd waarin de twee hoogleraren echter geen inzage kregen. Wel zouden zij door de rector onder druk zijn gezet om akkoord te gaan met een **ontslagvergoeding** en zo een slepende rechtszaak te vermijden. Viro en Jöricke werkten sinds 1994 respectievelijk 1997 op de universiteit. Zij zoeken de oorzaak van het conflict in de Zweedse **consensuscultuur**, waaraan zij zich onvoldoende zouden hebben aangepast. Zo waren hun kritische opmerkingen over het onderzoeks- onderwijs- en personeelsbeleid niet goed gevallen bij de vakgroep. De affaire heeft een **discussie** losgemaakt onder academici binnen en buiten Zweden over **internationalisering en academische vrijheid** en de openheid van de Zweedse cultuur. Een aantal medewerkers van Uppsala University heeft in een **steunbetuiging** verklaard dat de aanklachten tegen Viro en Jöricke niet kloppen en daarvoor bewijzen aangedragen.

De universiteit van New South Wales (UNSW) in Sydney zit met een **strop van tientallen miljoenen dollars** nadat een gloednieuwe campus in Singapore (UNSW Asia) de deuren al na enkele maanden heeft moeten sluiten. De vestiging, die plaats bood aan minstens 10.000 studenten, kreeg veel **te weinig aanmeldingen** en de vooruitzichten op verbetering waren slecht. Ook kwamen de UNSW en haar partner, de Singapore Economic Development Board, niet tot een bevredigende samenwerkingsovereenkomst. Bijna 150 UNSW Asia-studenten zetten hun studie nu voort in Sydney, met een **aanvullende beurs** voor de extra kosten. Ruim honderd personeelsleden worden overgeplaatst naar Sydney of opgenomen in een afvloeiingsregeling. (VR)



HOGLERAAR WAS JARENLANG
TROUBLESHOOTER VOOR AMERIKAANSE
STUDENTEN IN NEDERLAND

‘Ik sta versteld van alle veranderingen’

Vivian-Lee Nyitray:
“De prijs van een visum voor Nederland is echt een probleem”

Foto: Freek Prak

Vijf jaar lang stond ze klaar voor Californische uitwisselingsstudenten in Nederland. In die tijd zag Vivian-Lee Nyitray het universitaire landschap in Nederland snel internationaliseren. ‘De instellingen beseffen nu dat je buitenlandse studenten trekt met coherente programma’s.’

In haar kantoor op het terrein van het Utrechtse University College verontschuldigt Vivian-Lee Nyitray zich nogmaals. Een week eerder zegde ze de interviewafspraak op het laatste moment af, omdat een Amerikaanse studente in Leiden plotse-ling geopereerd moest worden en bijstand nodig had.

De gebeurtenis is illustratief voor de taak die Nyitray deze weken voor het laatst vervult. Als directeur van de Nederlandse vestiging van het Education Abroad Programme (EAP) was ze vijf jaar lang verant-woordelijk voor het welbevinden

van uitwisselingsstudenten van de University of California (UC). Zeven dagen per week, 24 uur per dag was ze met haar tweekoppige Nederlandse staf beschikbaar om studenten bij te staan in Leiden, Maastricht, Utrecht en Wageningen: de vier univer-siteiten waarmee de UC partnerovereenkomsten heeft. Begin juli keert de hoogleraar religieuze studies terug naar haar thuisbasis in Riverside, een van de tien campussen van de universiteit aan de Amerikaanse westkust.

Jaarlijks gaan circa 4.000 Californische studenten via het EAP naar ongeveer 150 instellingen over de hele wereld. Voor die groep is elk jaar een miljoen dollar aan beurzen beschikbaar. Het opmerkelijkste van het programma is echter dat in ongeveer dertig landen Californische wetenschappers aanwezig zijn om de uitwisselingsstudenten bij te staan. Op die manier wil de UC zowel aan de belastingbetaler die opdraait voor de beurzen als aan de ouders van de studenten, een soort garantie bieden dat hun geld goed wordt besteed.

Prachtidee

Volgens Nyitray gaat het om een, ook voor Amerika, uniek concept. “Het is misschien een gekke gedachte: een professor die meegaat naar het buitenland. Nederlanders vinden het vaak wat betuttelend. Maar ik beschouw het als een prachtidee. Onze hulp aan studenten die sociale of fysieke problemen onder-vinden, is wellicht nog af te doen als ‘een gemak’. Maar academische aangelegenheden vormen de kern

van ons werk. En daarin hebben we echt een meer-waarde.”

Zo ziet het EAP erop toe dat studenten in Nederland een volwaardig programma volgen. Nyitray en haar medewerkers bepalen voor welke vakken de credits mogen worden meegenomen naar huis. Daarnaast leren ze studenten hun weg te vinden aan de Nederlandse universiteiten. “Neem zoiets als een tutor, dat kennen we in Californië helemaal niet.”

Maar de directeur van het Nederlandse study center fungeert ook als troubleshooter wanneer de belangen van de studenten in het geding zijn. “Toen de Utrechtse roostering niet strookte met die van de Californische studenten, hebben we met de univer-siteit naar oplossingen gezocht. Datzelfde doen we met Leiden nu het aanbod van Engelstalige cursussen volgend jaar aan de magere kant blijkt. En dan helpt het vaak dat ik zelf ook staflid ben. Ik weet hoe een wetenschapper of docent denkt.”

Kleine revolutie

Meer dan dertig jaar geleden studeerde Nyitray zelf als uitwisselingsstudent in Amsterdam. Ze volgde er een programma op het gebied van maatschappelijk werk. “Die ervaring was voor mij het begin van een levenslange band met Nederland. Ik wilde liever hier EAP-directeur worden dan in Beijing.”

Toen ze in 2002 aantrad, vond Nyitray de Nederlandse universiteiten niet veel veranderd. Elke hoogleraar was nog steeds de koning van zijn eigen eiland en gaf onderwijs naar eigen goeddunken. Maar in vijf jaar tijd heeft zich een kleine revolutie voltrokken, is het gevoel van de EAP-directeur. “Ik sta absoluut versteld van alle veranderingen.”

Volgens Nyitray heeft vooral de Bologna-verklaring de positieve ontwikkelingen in gang gezet. “Toen er masteropleidingen in het Engels kwamen, ontstond ook het besef dat coherente programma’s noodza-kelijk waren om buitenlandse studenten te trekken. Universiteiten zagen bovendien het belang van standaardisatie binnen de eigen instelling. Voor ons was dat een verademing. Nog niet zo lang geleden

“Een meereizende professor betuttelend? Nee, we hebben echt meerwaarde”

Jaartje studeren: 32.000 euro

Voor studenten uit landen buiten de Europese Economische Ruimte (EER) wordt studeren in Nederland een stuk onaantrekkelijker. Vanaf komend studiejaar moeten ze torenhoge collegegelden betalen. Vooral Surinamers voelen zich gedupeerd.

hanteerden universiteiten soms wel drie verschillende jaarroosters of waren cursusnummers een onbekend verschijnsel. Dat is nu verleden tijd.” Ook aan de welwillendheid waarmee universiteiten reageren op haar verzoeken merkt Nyitray dat de wens tot internationaliseren in korte tijd diepgevoorteld is geraakt. “Ik ben altijd ietwat bevreesd dat we docenten of opleidingen overvragen. Het aantal studenten dat ik vertegenwoordig, is immers op het geheel relatief klein. Maar het is ongelooflijk hoe ver universiteiten gaan om ons te helpen. Ik ben daar erg dankbaar voor.”

Niet misselijk

Uit cijfers van de UC blijkt dat over de afgelopen jaren 2,3 procent van de EAP-uitwisselingsstudenten voor een verblijf in Nederland koos; een kleine honderd studenten. Italië en Spanje zijn naast het Verenigd Koninkrijk de meest geliefde bestemmingen.

Nyitray zegt niet te kunnen inschatten hoe de Amerikaanse belangstelling om naar Nederland of Europa te komen, zich ontwikkelt. “Ik ben in de eerste plaats wetenschapper, geen internationaliseringsexpert.” Ze weet wel dat de hoge kosten die Nederland voor een visum rekent, de zaak geen goed doen. Vorig jaar kwamen uit Californië minder studenten naar Nederland dan het jaar daarvoor. Uit een evaluatie bleek dat de visumkosten daarbij een grote rol speelden. “Campusadviseurs raden studenten af naar Nederland te gaan”, zegt ze. “Ik weet dat de Nederlandse universiteiten druk uitoefenen op de overheid. Veel van de bureaucratische rompslomp is weggenomen, maar dat prijskaartje is echt een probleem. Voor een paar maanden buitenland is 433 euro niet misselijk.”

Nyitray heeft de afgelopen jaren gemerkt dat studenten grofweg om drie redenen naar Nederland komen. “Sommige studenten kiezen heel bewust. Die weten bijvoorbeeld dat *economy and business* in Maastricht goed staat aangeschreven. Een tweede

groep – nog altijd zo’n 10 procent – heeft familiebanden met Nederland. Die studenten willen opa en oma eens wat langer meemaken. Maar de grootste groep ziet Nederland gewoon als een plek met voldoende aanbod van Engelstalige vakken. En dan is verder alleen belangrijk dat ze de studiepunten in hun opleiding kunnen inbrengen. Van Nederland weten ze verder niets. Je zou de motivatiebrieven moeten lezen. Ze denken echt dat ze de hele dag naar polderlandschappen met koeien gaan zitten kijken.” Die onwetendheid bracht Nyitray ertoe aankomende studenten een introductiecursus over de Nederlandse geschiedenis en cultuur aan te bieden. “Ik vind dat je als gast in een land verplicht bent je op de hoogte te stellen van de maatschappij waarin je terecht komt. Die cursus lijkt te helpen. Voorheen werd elke weekeinde aangegepen om naar Berlijn of Brussel te reizen. Nu gaan ze ook eens naar Groningen. We zijn laatst zelfs op Vlieland geweest.”

Ambassadeurs

Een EAP-systeem zoals de universiteit van Californië dat kent, zal voor een Nederlandse universiteit niet haalbaar zijn. Het budget van het bureau in Utrecht is ongeveer 400.000 dollar, exclusief het salaris van de directeur. Toch heeft Nyitray wel een tip voor Nederlandse universiteiten die hun studenten graag naar het buitenland zien gaan. “Maak meer gebruik van de uitwisselingsstudenten die in Nederland zijn. Een tijdje geleden was ik in Utrecht met een aantal van mijn studenten op de ‘Wil Weg Beurs’. Er bleken geen betere ambassadeurs te zijn! Nederlandse studenten kennen alleen Berkeley, terwijl die campus voor undergraduates vaak helemaal niet zo interessant is. Dan ontmoeten ze op zo’n beurs een leeftijdgenoot die zegt: LA is cool of San Diego heeft het strand. Dat spreekt enorm aan.”

XANDER BRONKHORST

GESPECIALISEERD IN AZIATISCHE RELIGIES

Professor Vivian-Lee Nyitray was dit jaar Study Center Director van de Nederlandse vestiging van het Education Abroad Programme (EAP) van de University of California. Zij combineerde deze functie met een gasthoogleraar-

schap aan de Roosevelt Academy in Middelburg. Ook van 2002–2004 was Nyitray de Nederlandse EAP-directeur, toen in combinatie met een gasthoogleraar aan het Utrechtse University College.

Vivian-Lee Nyitray is verbonden aan het Department of Religious Studies van de Riverside-campus van de University of California en publiceert vooral over Aziatische religies. Nyitray studeerde aan Syracuse University en aan

Stanford University. Aan de laatste universiteit promoveerde zij in 1990 met een dissertatie over Chinese religies. Verder bracht zij geruime tijd door in Taipei, waar zij Chinese talen bestudeerde.

“Juist Surinaamse studenten komen vaak naar Nederland voor een volledige bachelor- en masteropleiding, omdat veel opleidingen in Suriname ontbreken”, zegt Romilda Boerleider, derdejaars scheikunde aan de Universiteit van Amsterdam (UvA). Aan de universiteit in Paramaribo had ze die studie niet kunnen volgen. “Wat is dan logischer dan in Nederland te gaan studeren? We spreken de taal en hebben hier vaak familie.”

Omdat Boerleider hier al studeert en de UvA een overgangsregeling heeft getroffen voor studenten van buiten de EER (de EU plus Liechtenstein, Noorwegen en IJsland) die hier al zijn, zal zij geen last hebben van de nieuwe regels. Maar haar landgenoten die in september in Nederland willen beginnen aan een hbo- of wo-studie, moeten diep in de buidel tasten. Voormalig staatssecretaris Rutte besloot in de vorige kabinetsperiode de opleiding van niet-EER-studenten niet langer te financieren. Voor toptalenten kwamen er kennisbeurzen, maar voor de meeste niet-EER-studenten zagen de onderwijsinstellingen zich genoodzaakt vanaf komend studiejaar kostendekkende collegegelden te vragen. Minister Plasterk zet de maatregel vooralsnog door.

Maitjes

Hoe hoog de stijging is, verschilt per instelling, opleiding en studiefase, maar de kosten worden hoe dan ook veel hoger dan nu. Zo gaat de UvA voor sommige bachelor- en masteropleidingen 9.000 euro vragen. De VU rekent tussen de 7.000 (bachelor) en 9.000 euro (master). Acta, de gemeenschappelijke tandheelkundeopleiding van UvA en VU, vraagt komend studiejaar 7.000 euro, maar het jaar daarop 25.000. Het bontst maakt Groningen het, waar niet-EER-studenten geneeskunde of tandheelkunde 32.000 euro gaan betalen. Ter vergelijking: het wettelijk collegegeld voor EER-studenten onder de dertig is komend studiejaar 1.538 euro (bachelor én master). Bij de Vereniging Surinaamse Studenten Amsterdam

(VSSA), de enige studentenvereniging in Nederland in haar soort, stromen de maitjes van verontruste potentiële studenten uit Suriname binnen. “Voor hen is er nu geen oplossing”, zegt penningmeester Raoul Franker, zelf VU-student informatiekunde. Voor studenten uit andere landen dan Suriname is het probleem volgens Franker minder nijpend, omdat die vaak alleen een master in Nederland doen. “Maar wij volgen hier meestal de volle vier of vijf jaar. Reken maar uit wat dat kost.” Franker wijst erop dat Nederlands de officiële taal van Suriname is en dat Suriname lid is van de Nederlandse Taalunie. “Er moet daarom een aparte regeling voor ons komen.” Tweede-Kamerlid Marianne Besselink (PvdA) vindt dat ook. Zij heeft inmiddels vragen gesteld aan minister Plasterk. Besselink: “Van oudsher zijn er afspraken tussen Nederland en Suriname om, op basis van de historische en culturele banden, uitwisseling van studenten mogelijk te maken en te houden. Op deze manier gaat dat niet.”

DIRK WOLTHEKKER



De collegegelden voor niet-EU studenten gaan aankomend studiejaar drastisch omhoog

‘Ongelooflijk, hoe weinig experts we hebben’



Stagiaire Annemarie Boshuizen: ‘Organisatorisch heb ik zoveel geleerd.’

Foto: Dorrit van Dalen

Het hoger onderwijs in Suriname voldoet niet aan de behoeften van het land en scoort slecht vergeleken met andere landen in de regio. Onder meer Nederlandse onderwijsaanbieders ruiken hun kans. Maar ook studenten gaan graag naar Suriname.

Pabo-studente Annemarie Boshuizen wilde graag naar het buitenland om stage te lopen. Maar alleen op een Nederlandstalige school zou ze geheel zelfstandig een klas kunnen ‘draaien’. Boshuizen koos voor een stage in Suriname. Aan het eind van haar drie maanden durende verblijf is ze enthousiast: “Vakinhoudelijk ben ik niet veel opgeschoten, maar op organisatorisch vlak heb ik zó veel geleerd. Op alle punten moet je improviseren, ruitjespapier moet je zelf stempelen.”

Suriname is als stageland razend populair aan het worden, vooral bij hogeschoolstudenten. Naar schatting telt het land op elk willekeurig moment minstens vierhonderd Nederlandse en Belgische studenten. Van toerisme tot de marketing van ananassen, van psychiatrie tot accountancy: alles kun je er doen. En dat onder een blauwe lucht, en zonder dat je een vreemde taal hoeft te spreken. Vanwege die belangstelling onderhoudt een aantal Nederlandse hogeronderwijsinstellingen intensieve contacten met Surinaamse partners, die ze graag verder willen uitbreiden. Zo biedt het instituut Boshuizen Training en Consultancy mbo-opleidingen aan en opent Hogeschool InHolland binnenkort een vestiging in Paramaribo. De hogeschool verzorgt sinds 2000 opleidingen bedrijfseconomie in lokalen van de Anton de Kom Universiteit (Adekus), de enige universiteit van Suriname. Dat aanbod wordt uitgebreid met accountancy, personeel & arbeid en management-economie-rechten. Inmiddels staan 360 studenten ingeschreven.

Te weinig hoogopgeleiden

De omstandigheden in Suriname zijn niet slecht voor zulke initiatieven. Dankzij stabiel economisch beleid en hogere prijzen voor goud, bauxiet en olie, groeit de economie jaarlijks met 5 procent. De hoge

inflatie van de jaren ‘90 is een halt toegeeroepen. Maar in sociale sectoren als scholing en gezondheidszorg is een achteruitgang te zien. In de Human Development Index, een lijst die de prestaties van landen in allerlei sectoren meet, is Suriname daardoor gedaald van plaats 67 in 2000 naar 89 in 2006. “De ontwikkeling blijft steken omdat er niet genoeg menselijke capaciteit is. Het publieke onderwijs voldoet niet aan de behoefte”, weet Monique Essed, adviseur voor de minister van Planning en Ontwikkelingssamenwerking.

Hoge uitvalcijfers

Het Surinaamse publieke onderwijs kent verschillende problemen. Zo zijn er te weinig hoogopgeleiden onder de 500.000 zielen tellende bevolking; slechts 14 procent van de beroepsbevolking is hoogopgeleid (4 procent universitair). Dat komt deels doordat na het onafhankelijk worden van Suriname, in 1975, honderden studenten en hoogopgeleiden naar Nederland zijn vertrokken. Een andere oorzaak zijn de extreem hoge uitvalcijfers. Van de 10- à 11.000 leerlingen die elk jaar het lager onderwijs ingaan, komt slechts de helft er met een diploma af. Slechts vijfhonderd leerlingen gaan jaarlijks naar de universiteit, maar ook daar haken grote aantallen voortijdig af. De twee promoties die Suriname gemiddeld per jaar telt, zijn voorpaginanieuws in Paramaribo. Door het gebrek aan hoogopgeleiden kan het publieke onderwijs niet voldoende opleidingen bieden. “Mijnbouw is een van de belangrijkste sectoren van onze economie”, zegt adviseur Essed. “Maar het is ongelooflijk hoe weinig experts we hebben op dat gebied. Voor een opleiding tot technisch ingenieur moet je naar het buitenland.” Bij de opleidingen die er wél zijn, is een groot deel van de staf niet voldoende gekwalificeerd.

NEDERLANDS GELD VOOR SURINAAMS ONDERWIJS

Toen Suriname in 1975 onafhankelijk werd, reserveerde Nederland 2,7 miljard gulden voor het land. Naar internationale maatstaven was dat een groot bedrag. Deze zogeheten verdragsmiddelen

mocht Suriname besteden in zes sectoren, waaronder onderwijs. Daarbinnen heeft Suriname gekozen voor basisonderwijs. Bij het ministerie van Buitenlandse Zaken, dat geld overmaakt op

basis van aanvragen uit Suriname, staat nog 236 miljoen euro aan verdragsmiddelen. “De besteding verloopt traag”, meldt Karin Boven bij het ministerie. Ook dat wordt veroorzaakt door een gebrek aan

capaciteit bij de overheid. Surinaamse studenten kunnen een NFP-beurs krijgen. Op het ogenblik is overleg gaande over de mogelijkheid om Suriname ook te laten deelnemen in het NPT. (DVD)

Onderzoek hoort óók bij hbo

Hans Lim A Po is een van degenen die zelf iets aan die situatie willen doen. Zijn private Lim A Po Instituut biedt sinds 2000 een MBA-cursus en een *Master of Governance*-cursus. Beide zijn internationaal geaccrediteerd en worden verzorgd in samenwerking met de Maastricht School of Management en het Haagse Institute of Social Studies.

Voorlopig is er voor zulke instituten in Suriname ruimte genoeg. Al was het maar omdat de problemen in het publieke onderwijs niet gemakkelijk kunnen worden opgelost. "Het ministerie van Onderwijs heeft daarvoor zelf ook te weinig deskundigen op het gebied van onderwijsbeleid", legt onderwijskundige Henry Ori uit. "En vaak zie je dat iemand met vakdeskundigheid naar een ander ministerie overstapt, omdat daar een minister komt van dezelfde etnische groep als hij. Dat is een *killing factor* in dit land."

Ondanks alle problemen zijn er toch wel wat contacten tussen de Surinaamse en de Nederlandse academische wereld. Antropologen en sociologen van de Universiteit van Amsterdam hebben waarschijnlijk het meest samengewerkt met de Adekus, maar bijna alle Nederlandse universiteiten hebben wel projecten in Suriname, van geschiedenis tot biologie en waterbeheer.

Bot en belerend

Het enthousiasme daarvoor is in Suriname wel afgenomen. De Nederlandse partners worden bot en belerend genoemd, en ook de term 'hit-and-run' valt als je naar de ervaringen met de Nederlanders vraagt. In plaats daarvan is de hogeronderwijswereld in Paramaribo nu in de ban van de samenwerking

van Adekus met de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) die dit jaar is begonnen. Het gaat om een tienjarig project, ter waarde van 7,5 miljoen euro, dat onder meer voorziet in institutionele versterking, 25 promotieplaatsen in België, de opzet van een aantal masteropleidingen en een onderzoeksagenda voor masterstudenten. "De VLIR heeft veel ervaring met zulke samenwerking en geeft ons ruimte", vertelt de

bestuursvoorzitter van Adekus, Li Fo Sjoë. "Met Nederland werkten we altijd volgens het principe win-win, waarbij de Nederlandse partner dan meer won."

Het is best mogelijk dat hetzelfde over een paar jaar wordt gezegd over de samenwerking met de Nederlandse hogescholen. Door de

toevloed van Nederlandse stagiairs wordt het voor Surinaamse studenten inmiddels moeilijker om een stageplaats te vinden. Abigail en Chamara studeren pedagogiek en psychologie aan de Adekus en zochten een stageadres. "Maar werkgevers geven de voorkeur aan Nederlanders, die zijn flinker." Een personeelsmanager van de grootste werkgever, Staatsolie, bevestigt dat.

"De stagiairs doen nuttig werk, daar is iedereen het over eens", denkt onderwijskundige Ori. "Maar er ontstaat ergernis. Enerzijds omdat het voor Surinaamse studenten steeds moeilijker wordt om naar Nederland te gaan. Anderzijds omdat veel kritische stageverslagen van de bezoekers ongcensureerd op internet verschijnen. We willen nu dat van elk eindrapport een kopie naar het ministerie van Onderwijs gaat, om er toch een beetje zicht op te houden."

DORRIT VAN DALEN

"Surinaamse werkgevers

hebben liever Nederlandse

stagiairs, die zijn flinker"

PUBLIEK ONDERWIJS IN SURINAME

Een Surinaamse leerling kiest met vijftien of zestien jaar tussen vwo, havo, middelbaar technisch onderwijs of middelbare handelschool. Een vwo-diploma verleent in principe toegang tot de universiteit, de faculteiten stellen hun eigen eisen aan vakkenpakket en cijfers. Hoger onderwijs kan

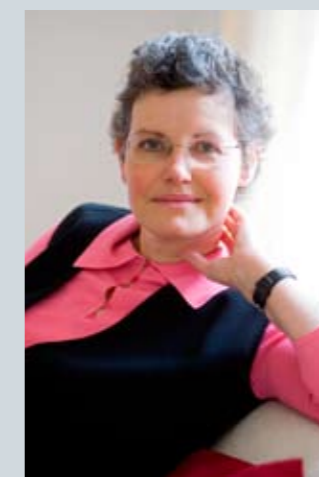
worden gevolgd aan één publieke universiteit, de Anton de Kom Universiteit Suriname (Adekus). Daarnaast zijn er zes publieke instellingen voor beroepsonderwijs, waaronder een Instituut voor de Opleiding van Leraren (bijna 2.000 studenten), de veel kleinere Volksmuziekschool en opleidingen

in techniek en verpleegkunde. Verder zijn er enkele private instellingen. De universiteit werd opgericht in 1968. De Adekus heeft drie faculteiten: Medische Wetenschappen, Maatschappijwetenschappen en Technische Wetenschappen. Maatschappijwetenschappen

is de grootste. In totaal telt de universiteit ongeveer 3.500 studenten, tweederde daarvan zijn meisjes. Jaarlijks studeren minder dan tweehonderd studenten af. Inschrijving kost 450 Surinaamse dollar, ruim 100 euro. Studenten betalen in Suriname geen collegegeld. (DvD)

Het hoger onderwijs in Nederland moet flexibeler worden om beter te kunnen reageren op internationale en nationale ontwikkelingen. Een recent OESO-rapport signaleert naast sterke kanten ook zwaktes van ons nationale systeem. In Nederland, stelt de OESO, heerst een 'instinctieve voorkeur' voor het binaire stelsel (universiteiten-hogescholen) terwijl dit niet de enige vorm van diversiteit is. Uniforme systemen en verdelingsprincipes staan experimenten en dwarsverbanden in de weg. Bovendien blijft de investering in hoger onderwijs en onderzoek achter, stagneert de doorstroming van (migranten)jongeren naar het hoger onderwijs, zijn er te weinig 'tweede kansen' en is beleid versnipperd. Minister Plasterk reageert als een Hollandse polderjongen: behoudend. Meer differentiatie en gedurfd beleid om traditionele grenzen te doorbreken, zijn volgens hem ongewenst. Volgens Plasterk mag het woord onderzoek niet worden gebruikt voor de activiteiten op dit terrein van hogescholen. In *Profielen*, opinieblad van de Hogeschool Rotterdam, zegt hij: "Hogescholen moeten geen universiteitje willen spelen." Een vervolg op het eindeloze gesteggel over de vraag of hogescholen zich in het buitenland 'university' mogen noemen? De voorzitter van de Nuffic heeft die discussie terecht afgedaan: niet de naam, maar de aard van de instelling én de kwaliteit van het onderwijs doen ertoe. Dezelfde redenering gaat op voor onderzoek.

De briljante jonge violist Nikolaj Znaider noemt intellectuele nieuwsgierigheid het beste wapen tegen verveling. Maar ook de weg naar vrijheid: "Hoe meer je weet, hoe vrijer en muzikaler je kunt spelen." Daarom verdiept Znaider zich niet alleen in de partituur, maar ook in de literatuur, de beeldende kunst en wetenschap. Hier zie ik een parallel met het hoger onderwijs. Onderzoek en ontwikkeling passen bij het



hele onderwijs: het gaat tenslotte niet alleen om kennisoverdracht, maar ook om ontwikkeling en 'verheffing'. Goed onderwijs is altijd meer dan het aanleren van een kunstje. Dat geldt in het bijzonder voor het hoger onderwijs. Een hoger opgeleide is niet iemand die één kunstje of specialisme op het hoogste niveau beheerst, maar juist iemand die kan verbinden, reflecteren, kennis toepassen en creatief innoveren. Onderzoek brengt je in contact met bestaande kennis én de praktijk. Onderzoeken betekent vragen stellen, is het tegenoverge-

stelde van instinctieve voorkeuren of gebaande paden volgen. Onderzoek is per definitie een internationaal georiënteerde activiteit, omdat kennis niet is gebonden aan grenzen of culturen.

Daarom hoort onderzoeken en ontwikkelen thuis in het hele hoger onderwijs. Daarom is (leren) onderzoeken een prioriteit voor Nederlandse hogescholen, die zich in de transitie bevinden van onderwijsfabriek naar kennisinstituut. Veel hbo-opleidingen zijn nog sterk gericht op de Nederlandse beroepspraktijk. Veel nadruk op het leren van de gebaande paden, weinig oriëntatie op de wereld of innovatie van die beroepspraktijk. Nederland heeft dringend behoefte aan meer flexibele kenniswerkers. Ook kunnen we ons niet permitteren grote delen van de (migranten)bevolking uit te sluiten van hoger onderwijs. Dan praten we vooral over het versterken van (de kwaliteit van) het hbo. De huidige inspanningen van lectoraten in het hbo zijn daarop gericht. Een druppel op de gloeiende plaat.

Als lector ben ik er trots op aan de spits te staan van die ontwikkeling van praktijkgericht onderzoek, dat een bijdrage levert aan directe verbetering van de beroepspraktijk. Een terrein dat universiteiten door het juk van publicatiedwang braak laten liggen!

ANNELOES VAN STAA

AnneLoes van Staa is lector aan de Hogeschool Rotterdam, Kenniskring Transitie in Zorg en universitair docent bij het Erasmus MC, instituut Beleid en Management Gezondheidszorg.

MAASTRICHTSE PSYCHOLOGEN

WORDEN OMRINGD DOOR DUITSERS EN BELGEN

‘Er zijn hier veel nepbuitenlanders’

Wie internationalisering zegt, denkt allereerst aan studenten die de grens over gaan. Maar hoe internationaal van samenstelling zijn onderzoeksgroepen op de Nederlandse universiteiten? En welke visie zit daarachter? Transfer bezoekt dit seizoen onderzoekers op negen universiteiten. In het laatste deel van deze serie de vakgroep experimentele psychologie van de Universiteit Maastricht.

Wie door de gangen van de Maastrichtse universiteitsgebouwen loopt, hoort Nederlands, Vlaams, Duits en Engels. Omdat de pittoreske Limburgse stad op de grens met België en Duitsland ligt, richt de universiteit zich al langere tijd op studenten en medewerkers van over de grens. “Wij vervullen echt een regiofunctie”, zegt hoogleraar Reinout Wiers van de vakgroep experimentele psychologie van de Universiteit Maastricht (UM). “We zitten ver van het centrum van Nederland. Maar Europees gezien ligt Maastricht veel centraler dan de Randstad, waardoor we interessanter zijn voor buitenlanders. We zijn niet actief op zoek naar buitenlanders; ze komen vanzelf naar Maastricht.”

Op de medewerkerslijst van Wiers' vakgroep valt direct het hoge aantal Belgen en Duitsers op. Van de twaalf promovendi komen er drie uit het buitenland: twee Belgen en een Duitser. Onder de zes postdocs zitten een Canadees, drie Belgen en een Duitser. Van de universitaire docenten komt een uit België, de andere negen hebben de Nederlandse nationaliteit. Onder de drie hoofddocenten is één buitenlander, een Amerikaan. De drie hoogleraren zijn allemaal Nederlanders.

Groot voordeel

“Veel van onze studenten komen uit Duitsland en België”, legt Wiers uit. “Een aantal stroomt door als aio, postdoc of universitair docent. Eigenlijk zijn

dat een soort nepbuitenlanders. Ze wonen vaak al jaren in Maastricht, omdat ze hier hebben gestudeerd. Ze spreken allemaal goed Nederlands. Dat laatste vinden we belangrijk. Officieel is het zelfs een vereiste dat medewerkers Nederlands spreken en schrijven. Vergaderingen zijn vaak in het Nederlands en de lessen in de bachelorfase worden ook in het Nederlands gegeven. Maar iedereen spreekt natuurlijk Engels en Duits en in de latere jaren van de opleiding zijn de lessen ook in het Engels. Dus in de praktijk is die taaleis niet een heel zwaar punt.”

Sinds kort werkt een Amerikaanse universitair hoofd-docent bij de vakgroep van Wiers. “Hij onderzoekt persoonlijkheidsstoornissen in relatie tot criminaliteit. Hij volgt nu een intensieve cursus Nederlands, maar iedereen kan natuurlijk uitstekend Engels met hem praten. Ik vind het een groot voordeel om een Amerikaan in onze groep te hebben. In Amerika is het niveau van de wetenschap het allerhoogst, daar zijn de beste literaire tijdschriften en wordt zeer interessant onderzoek gedaan. Een deel van die expertise en werkwijze neemt deze Amerikaan mee. We zijn met hem in contact gekomen via het netwerk van een van mijn collega's.”

Het onderzoek van Wiers, naar eetstoornissen, verslavingen en rechtspsychologie, is bij uitstek internationaal, benadrukt de psycholoog. “We hebben te maken met dezelfde eetproblemen en dezelfde psycholo-

“Ik heb gemerkt dat internationalisering snel kan gaan”



Foto: Philip Driessen

Reinout Wiers: “Wij gaan heel relaxt met buitenlanders om”

gische processen. Die kun je net zo goed in het buitenland bestuderen als in Nederland.”

Niet bang

Toch zit daar een addertje onder het gras, meent Wiers. “Voor onderzoek is het van groot belang dat je goed contact hebt met gezondheidsinstellingen. Daarvoor moet je precies weten wat je wel en niet kan zeggen en hoe die instellingen werken. Het is al lastig om dat allemaal van Nederlandse instellingen te weten, laat staan om je dat eigen te maken in een ander land. Als je in Nederland bij een instelling binnenkomt en je spreekt geen Nederlands, dan kun je het vergeten. Contact leggen met de patiënten is ook belangrijk, zeker voor het onderzoek naar verslaafden dat ik doe. In de eigen taal gaat dat toch veel eenvoudiger.”

Wiers verwacht dat de staf van zijn vakgroep in de

toekomst alleen maar internationaler zal worden. “Er zitten steeds meer buitenlanders in onze masteropleiding. Ik heb gemerkt dat internationalisering snel kan gaan. Bij een andere vakgroep van psychologie is een paar jaar geleden een Duitse hoogleraar gekomen. Hij bracht zijn eigen internationale netwerk mee, waardoor de helft van de medewerkers daar nu uit het buitenland komt. Wie weet krijgen wij binnenkort ook een buitenlandse hoogleraar en verandert de samenstelling van onze groep ook. We zijn er als faculteit in ieder geval niet bang voor. We gaan heel relaxt met buitenlanders om, dat komt doordat Maastricht een internationale stad is. Maar ook doordat we een jonge faculteit zijn. We bestaan nog maar tien jaar en staan open voor nieuwe dingen.”

ROBERT VISSCHER

GROENE, ZWARTE, RODE EN BLAUWE KOFFERS

De vakgroep experimentele psychologie van de Universiteit Maastricht doet onderzoek naar verslavingen, eetstoornissen en rechtspsychologie. “We bekijken vooral welke processen daarachter zitten”, zegt hoogleraar Reinout Wiers. “We meten bijvoorbeeld de hersenactiviteit van mensen met anorexia of obesitas. We onderzoeken de rol van het

onbewuste bij eetstoornissen.” De vakgroep onderzoekt ook de mate van toerekeningsvatbaarheid. “We ontwikkelen nieuwe methodes om na te gaan of mensen die claimen zich niets meer te herinneren van een voorval, zich ook echt niets meer herinneren. Stel, er is bij een misdrijf sprake van een blauwe koffer. Dan houden we de verdachte

een lijst voor, waarin we een groene, zwarte, rode en blauwe koffer noemen. We meten vervolgens hoe die persoon reageert op de verschillende kleuren. Als dat bij de kleur blauw opvalt, weet diegene er dus nog wel wat vanaf.” Van Wiers verscheen onlangs het boek *Slaaf van het Onbewuste*. (RV)

MOBILITEITSCIJFERS WORDEN BETROUWBAARDER

MAAR ZIJN NOG LANG NIET VOLLEDIG

Beter zicht op werkelijke mobiliteit

Het aantal studenten dat over de grens een opleiding volgt, groeit wereldwijd spectaculair. Nederland pikt daar weliswaar een graantje van mee, maar scoort wat betreft diplomamobiliteit onder het EU-gemiddelde. En er is meer te concluderen uit de Mobiliteitsmonitor 2006, die binnenkort verschijnt.



Illustratie: Niels Borgers

In hun vakantie of na hun opleiding reizen studenten graag naar verre oorden en exotische bestemmingen. Tijdens hun studie zijn ze een stuk minder mobiel. Jaarlijks schrijven zo'n 20.000 studenten (ongeveer 3,5 procent van de Nederlandse studentenpopulatie) zich in voor een studie in het buitenland. De belangstelling van buitenlandse studenten voor een studie in ons land is een stuk groter; dat zijn er jaarlijks ongeveer 50.000.

Als niet de jaarlijkse cijfers als uitgangspunt worden genomen, maar de buitenlandervaring die studenten opdoen tijdens hun gehele studie, zijn de cijfers een stuk rooskleuriger. Van de afgestudeerde academici heeft 28 procent tijdens de studie minstens drie maanden in het buitenland doorgebracht. Bij de afgestudeerde hbo'ers is dat 15 procent.

De laatste editie van de jaarlijkse Mobiliteitsmonitor heeft, in opdracht van het ministerie van OCW, de internationale mobiliteit in het onderwijs in kaart gebracht. In het onderzoek wordt niet alleen de mobiliteit in het hoger onderwijs onder de loep genomen, maar worden ook de trends in beroeps- en volwasseneducatie en het primair en voortgezet onderwijs bekeken. De mobiliteit in het hoger onderwijs is in drie categorieën opgedeeld: diplomamobiliteit, studiepuntmobiliteit en programmamobiliteit.

Onmogelijke opgave

Noem cijfers over mobiliteit en er barst onmiddellijk een discussie los over de betrouwbaarheid van dergelijke data. Eric Richters, beleidsmedewerker bij de Nuffic, coördinator van de monitor en auteur van het hoofdstuk over hoger onderwijs, weet er alles van. Het is nagenoeg een onmogelijke opgave om de mobiliteit van vertrekkende en inkomende studenten volledig in kaart te brengen. Zo worden niet alle studenten die voor hun studie de grens over gaan, centraal geregistreerd. Hetzelfde geldt voor buitenlandse studenten die hier komen. Dit doet zich vooral voor in het particuliere onderwijs en bij studenten die niet via een beursprogramma of om

een diploma te halen naar het buitenland gaan. Zo zijn universiteiten en hogescholen er soms huiverig om de aantallen buitenlandse studenten openbaar te maken. Een lage score kan een negatief beeld van de instelling geven.

Een andere hindernis is de invoering van het bachelor-masterstelsel. Hoewel de introductie hiervan de aantrekkelijkheid van studeren over de grens vergroot, is het, door de veranderde registratie, lastig om een goede vergelijking met het pre-BaMa-tijdperk te maken. De monitor heeft dan ook niet de pretentie volledig te zijn. Wel is de kwaliteit van de gegevens de laatste jaren aanzienlijk verbeterd, ook omdat er steeds meer inzicht ontstaat in internationaliseringszaken. Zo worden studenten die

in Duitsland en België blijven wonen, terwijl ze in Nederland college lopen, nu meegenomen in de registratie. Ook de gegevens over de 'werkelijke' mobiliteit zijn verbeterd. Tot nu toe werd de nationaliteit van de student als uitgangspunt genomen. Als een student een andere nationaliteit had dan het land van studie, werd verondersteld dat hij speciaal voor de studie naar dat land was gereisd. Maar een grote groep buitenlandse studenten (denk aan allochtonen) woont al jaren in het land van studie en is er soms zelfs geboren. Om de mobiliteit beter in kaart te brengen is daarom, volgens internationale afspraken, in Nederland een begin gemaakt met de registratie van de nationaliteit van de vooropleiding. Uit de eerste gegevens blijkt dat zeker 7.500 Nederlandse jongeren hun diploma hebben gehaald aan een buitenlandse middelbare school.

Spectaculaire groei

Ondanks de verbeteringen is Richters voorzichtig om harde conclusies aan de beschikbare data te verbinden. Wel kunnen de belangrijkste tendensen eruit worden afgeleid. Bijvoorbeeld dat Nederland in trek is bij onze oosterburen. Maar liefst 35 procent van de buitenlandse studenten die hier een complete studie doen, komt uit Duitsland. Een economische

"Hoe verklaar je dat

Denemarken hoger scoort

dan Nederland?"

studie doet het goed bij buitenlandse studenten die in Nederland hun bul willen behalen. Zo'n 35 procent koos voor deze sector.

Internationaal gezien scoort Nederland wat betreft de uitgaande en inkomende diplomamobiliteit onder het EU-gemiddelde. Wereldwijd was er de laatste jaren op dit gebied een spectaculaire groei en ook Nederland pikte hiervan een graantje mee. Het aantal studenten dat naar Nederland kwam voor een diploma nam toe, maar toch loopt Nederland met een aandeel van 4,9 procent achter bij de meeste EU-landen. In België is dat percentage 9,6, in Duitsland 11,2. Het EU-gemiddelde van negentien landen bedraagt in het studiejaar 2003/2004 6,9 procent. "Deze cijfers vergen nader onderzoek", stelt Richters. "Want hoe verklaar je dat een vergelijkbaar land als Denemarken, dat ook een klein taalgebied heeft, op 7,9 procent zit? We zouden het toch eigenlijk beter moeten doen."

België favoriet

Ook wat betreft de uitgaande diplomamobiliteit zit Nederland onder het EU-gemiddelde. In onze buurlanden en in Scandinavië is het blijkbaar gebruikelijker om over de grens een studie te doen. Wel tekent zich tot het jaar 2003/2004 (de laatst beschikbare data) een lichte groei af in het aantal Nederlandse studenten in het buitenland. De meeste van hen zoeken het overigens niet te ver van huis. Het Verenigd Koninkrijk en België zijn veruit favoriet. Bij de categorie studiepuntmobiliteit is in kaart gebracht hoe mobiel Nederlandse studenten zijn tijdens hun gehele studie. Van de wo-studenten heeft 28 procent minimaal drie maanden buitenlandervaring opgedaan, bij de hbo'ers is dat 15 procent. De cijfers zijn gebaseerd op onderzoek van de ROA dat afgestudeerden anderhalf jaar na het voltooien van de studie vraagt naar hun buitenlandervaring. Data over de bestemmingen zijn niet bekend. Vooral in de sector landbouw blijken zowel hbo'ers als wo'ers zeer mobiel: 50 procent van afgestudeerden in deze richting geeft aan buitenlandervaring te hebben. Over de inkomende studiepuntmobiliteit zijn geen cijfers beschikbaar.

De mobiliteit via beurzenprogramma's is makkelijker te meten dan de studiepuntmobiliteit. Die wordt namelijk netjes geadmistreerd. Dit studiejaar gingen 6.289 Nederlandse studenten met een beurs op pad. Dat zijn er wat minder dan in de twee voorgaande jaren. Het bekendste en grootste mobiliteitsprogramma is het Europese Erasmusprogramma. Al jaren komen er meer buitenlandse studenten hiernaartoe dan er Nederlandse studenten vertrekken. Spanje is veruit de meest geliefde bestemming voor de Nederlandse Erasmus-student, gevolgd door Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. Verder valt op dat niet alleen Poolse bouwvakkers de weg naar Nederland vinden. Ook het aantal Poolse studenten dat in het kader van het Erasmus hiernaartoe komt, zit flink in de lift.

Stimulans

De effecten van de invoering van het bachelor/masterstelsel lijken langzamerhand zichtbaar te worden. Volgens onderzoeker Richters ligt het voor de hand dat, als gevolg van het nieuwe stelsel, de studiepuntmobiliteit zal afnemen en de diplomamobiliteit zal groeien. De kortere studieduur en de toegenomen werkdruk maken het vaak lastiger voor Nederlandse studenten om een buitenlandse stage of studieonderdeel te plannen. Aan de andere kant vormen het grotere aanbod van interessante masteropleidingen en de knip in de studie een belangrijke stimulans voor diplomamobiliteit. Een student kan de bachelor in eigen land doen en vervolgens voor een master in het buitenland kiezen. De eerste gegevens lijken dit beeld te bevestigen.

Met het verschijnen van de monitor zal ongetwijfeld de discussie over het belang van betrouwbare mobiliteitscijfers weer oplaaien. Volgens Richters moet de relatie tussen de data en beleidsvoornemens worden verstevigd. "Laten we eerst vaststellen wat we precies met internationalisering willen en vervolgens het meetsysteem sluitend maken. Het gaat er immers om te weten of de uitkomsten wenselijk zijn."

ELS HEUTS

'Ik heb in Antwerpen iets te veel gefeest'

Voordat Erik de Vrieze (21) medische biologie ging studeren aan de Radboud Universiteit Nijmegen, zat hij een jaar in Antwerpen. Daar leerde hij de gezellige kant van het studentenbestaan kennen. Iets te goed, misschien.

"Na mijn vwo-examen in 2003 wilde ik in Maastricht medicijnen gaan studeren maar ik werd uitgeloot. Daarom vertrok ik naar de Universiteit Antwerpen, in de hoop een jaar later alsnog in Nederland aan de bak te kunnen. In Brabant, waar ik woonde, is dat een vrij gebruikelijke procedure voor studenten die buiten de boot vallen. Ik schreef me in, regelde een kamer en dat was dat.

Voor ik aan de universiteit werd toegelaten, moest ik een toelatingsexamen doen. In Antwerpen heb je dan wel geen numerus fixus, maar dat wil niet zeggen dat je er zomaar binnenkomt. Ik vond vooral wis- en natuurkunde pittig. Maar het is me toch gelukt. En toen kon ik dus gaan studeren. Nou ja, studeren...

Vrienden introduceerden me bij de studentenvereniging Icterus. Dat is een leverziekte. Je hoeft geen geneeskunde te hebben gedaan om te begrijpen waarom een clubje studenten zich zo noemt. Het bier vloeide inderdaad rijkelijk. Het was er beregezellig. Een stuk relaxter dan bij verenigingen in Nederland, als je het mij vraagt. Ze deden niet aan ontgroenen en iedereen was welkom. Toevallig zaten er weinig Vlaamse studenten bij, bijna alleen Nederlandse. Doordat mijn sociale leven zich voornamelijk rond Icterus afspeelde, heb ik dus weinig 'autochtone' studenten leren kennen. Maar wat ik van hen meemaakte, tijdens colleges en in mijn studentenhuis,



vond ik sympathiek. Serieus en hardwerkend, zo zou ik hen willen typeren. De enigen met wie ik soms een beetje moeite had, waren de docenten. Erg schools en autoritair. Niet helemaal van deze tijd, vind ik. En de mondelinge toetsen vond ik vervelend. Ik had wel eens het gevoel dat ik als Nederlander enigszins neerbuigend werd benaderd. Maar dat kan ook aan de zenuwen van het moment hebben gelegen.

Gouden combinatie

Opvallend vond ik dat in Antwerpen iedereen in het weekend teruggaat naar zijn ouders. De campus is dan uitgestorven. Mij kwam het niet zo slecht uit. Ik hield mijn bijbaantje in mijn oude woonplaats aan en trok met mijn schoolvrienden op. En door de week had ik mijn makkers in Antwerpen. Een gouden combinatie. Toch besloot ik na dat jaar terug naar Nederland te komen. Ik had iets te veel gefeest en zag op tegen de examens. Mondeling, dat lag me niet. Ik was er bovendien achtergekomen dat ik liever onderzoek wilde doen dan arts worden. En ik had inmiddels een vriendin gekregen, die in Nijmegen studeerde. Allemaal redenen om Antwerpen voor gezien te houden en voor medische biologie te kiezen. In Nijmegen. Ook leuk."

ANNEMIEKE BOSMAN

‘Face-to-face-contact is toch heel belangrijk’

Internationaliseringsbeurzen zijn er vooral om bij te blijven en contacten te verdiepen, vertellen drie internationaliseerders die in mei de massale NAFSA-conferentie in de Verenigde Staten bezochten.

Instellingen die zich vrijblijvend willen oriënteren, hebben op zulke grootschalige evenementen weinig te zoeken.

Uit de circa tien gesprekken die ze dagelijks voerde, hield ze per dag minstens twee contacten over die een “heel goede match” kunnen opleveren. Caecilia van Peski, international project manager Fontys Hogescholen, blikt tevreden terug op de NAFSA-conferentie, die eind mei werd gehouden in het Amerikaanse Minneapolis. “Ik wilde me oriënteren op verdere samenwerking met onze Amerikaanse en Canadese contacten voor studentenuitwisseling en zocht vijf grote partners voor de uitwisseling van minimaal twintig studenten per partner. Maar ik kwam uit op meer potentiële partners waarmee we steeds ongeveer vier studenten zouden kunnen uitwisselen. Misschien is dat wel beter. Je spreidt je risico en de uitwisselingsstudenten blijven in het buitenland minder bij elkaar klitten.”

De conferentie van de internationaal-onderwijsvereniging NAFSA is met ruim 7.000 bezoekers de grootste internationaliseringsbeurs voor hoger onderwijs wereldwijd. Andere grote beurzen zijn die van de European Association for International Education (EAIE) in Europa en de APAIE (Asia-Pacific Association for International Education) in Singapore. De vierdaagse NAFSA-beurs telde maar liefst tweehonderd sessies en 56 workshops. “Ik ben eerder op grote beurzen geweest, maar dit was best schokkend”, zegt Van Peski, die de beurs voor het eerst bezocht.

Select gezelschap

Voor internationaliseerders die vrijblijvend willen rondlopen, is de NAFSA-beurs wegens zijn omvang niet geschikt. Het evenement is vooral bedoeld om

bestaande contacten verder uit te diepen. “Je moet goed weten wat je wilt”, zegt Van Peski. Zij plande zo veel mogelijk afspraken van tevoren. “Interessant zijn ook de *receptions* van landen en instellingen omdat die alleen op uitnodiging en daarom voor een select gezelschap toegankelijk zijn. Het was lastig om zicht te krijgen op die borrels, maar toch is het elke dag gelukt om ergens binnen te komen.”

Presentatie

Robert Coelen, hoofd International Office van de Universiteit Leiden, trof tijdens de beurs onder meer de elf partnerinstellingen van Euroscholars, een nieuw Europees onderzoeksprogramma voor Amerikaanse *undergraduates*. De deelnemers hielden gezamenlijk overleg en verzorgden een presentatie voor Amerikaanse instellingen. “Waarom zouden we voor Euroscholars iets organiseren in Europa als we toch allemaal naar Minneapolis komen? Dat is het voordeel van zo’n beurs: je hebt heel de wereld en al je partners bij elkaar.”

Face-to-face-contact blijft volgens Coelen heel belangrijk in de internationalisering. Hij bezoekt de NAFSA-beurs al tien jaar. Voor de contacten en om bij te blijven. “Een vervelend aspect van internationalisering is dat je niet alleen op de hoogte moet zijn van ontwikkelingen in eigen land, maar ook van die in andere landen”, zegt hij. “Wat zijn de belangrijkste onderwerpen en ontwikkelingen, welke informatie is daarover beschikbaar?” Daarom vindt hij het de moeite waard om te investeren in beursbezoeken. Beurzen bieden bovendien een goede gelegenheid om

‘internationaliseringsverhalen’ aan de werkelijkheid te toetsen, zegt Ann O’Brien, senior advisor international marketing van de Technische Universiteit Delft. “Je hoort altijd dat de VS de markt beheersen, dat daar geen nationaal beleid is en dat het daar allemaal groter en beter is. Ik wilde eens weten of dat allemaal waar is. Zonder goede marktkennis kun je geen degelijke strategie uitzetten.” Het verhaal over Amerikaans beleid bleek grotendeels te kloppen, maar O’Brien signaleerde in de VS een groeiend bewustzijn om internationalisering structureler aan te pakken. Dat komt vooral doordat het Amerikaanse marktaandeel op dat gebied daalt. “Volgens Amerikaanse onderwijsorganisaties is dat de laatste jaren gezakt van 39 naar 22 procent en beheerst Europa nu 39 procent van de markt”, weet O’Brien.

Imagoprobleem

Zij vond het verder opvallend dat een aantal Amerikaanse instellingen gericht op de TU Delft afkwam met concrete verzoeken om meer samenwerking. “Daarbij ging het om studentenuitwisseling of het aanbieden van een *study abroad*-semester voor Amerikaanse studenten.” De VS grijpen volgens O’Brien internationalisering ook aan voor *image building*. “De Amerikanen zitten met een imagoprobleem. ‘*The American experience*’ moet buitenlandse studenten een positief, vredelievend beeld van het Amerikaanse volk meegeven.”

Van Peski, O’Brien en Coelen zijn in september

ook van de partij op de jaarlijkse EAIE-conferentie in Trondheim. Daar presenteren zij zich, net als in Minneapolis, samen met andere Nederlandse instellingen in de Study in Holland-Booth van de Nuffic. Die gezamenlijke presentatie is goed bevallen. “Bezoekers met vragen voor Fontys werden bij mijn afwezigheid altijd door de Nuffic of de andere deelnemers opgevangen”, zegt Van Peski. Ook het gezamenlijke ontbijt, met presentaties van de directeur van het NESO-kantoor in Mexico en de permanente vertegenwoordiger van OCW in de VS, werd positief beoordeeld.

Maar Nederland mag zich op internationale evenementen best minder bescheiden opstellen, vinden met name Van Peski en Coelen. Waar landen als Canada, Duitsland en Spanje uitpakten met flitsende stands en aparte presentaties van instellingen, beschikte de Nederlandse stand over drie tafels, waarvan er een was gereserveerd voor gesprekken met bezoekers. “Typisch Nederlands om voor weinig geld vooraan te willen staan”, zegt Coelen. Hij vindt dat het ministerie van Onderwijs de Nuffic best wat meer ondersteuning mag bieden. “Het is toch een beetje raar dat de overheid allerlei programma’s opzet, maar de presentatie overlaat aan uitvoerders. Alles kan altijd mooier en professioneler”, merkt Ann O’Brien op. “Maar degenen die je echt nodig hebben, weten je toch wel te vinden.”

VERA ROS



Foto: Rob Weleman

Nederland mag zich op evenementen als de NAFSA-beurs best minder bescheiden opstellen, vinden internationaliseerders.



Malinie Kaersenhout: "Ik wilde naar Suriname terug voor mijn ouders"

Foto: Dorrit van Dalen

‘Voor het eerst voel ik me gediscrimineerd’

Malinie Kaersenhout (32) woonde vijftien jaar lang in Nederland, waar ze rechten studeerde en bij diverse ministeries werkte. Sinds een half jaar is ze terug in haar geboorteland Suriname. Het wennen valt haar zwaar.

Op een terras in het centrum van Paramaribo, onder de wuivende palmen, roept Malinie Kaersenhout uit: "Dat is mijn probleem: ik voel me geen Nederlander en geen Surinamer!" Malinie was als kind al een paar jaar in Nederland. Maar het grootste deel van haar jeugd bracht ze door in Suriname, in de provincieplaats Nickerie. "Ik ben rijk opgevoed en kreeg alles van mijn ouders." Een goede opleiding hoorde daarbij; op haar zeventiende werd ze daarvoor naar Nederland gestuurd, waar een oudere zus al woonde. "Aanvankelijk was dat niet makkelijk. Ik moest zelf stofzuigen en de rest van het huishouden doen, terwijl daar thuis een 'dienst' voor was. Maar ik had wel meer vrijheid dan ik hier zou hebben gehad."

Malinie studeerde rechten aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Universiteit van Amsterdam. De overgang was geen probleem, haar studie notarieel recht was binnen vijf jaar afgerond. Daarna werkte ze tien jaar lang als juridisch medewerker, onder meer bij de ministeries van VROM en EZ. Nu is ze sinds zes maanden terug in Paramaribo, samen met haar vriend die ongeveer dezelfde geschiedenis heeft.

Nationaliteit

"Het is altijd mijn bedoeling geweest om terug te komen", vertelt ze. Malinie had rechter willen worden, want daaraan is in Suriname groot gebrek.

"Ik heb gesolliciteerd als kinderrechter. Dat ging goed maar in de laatste fase bleek er een formeel probleem te zijn. Om rechter te worden moet je tegenwoordig Surinamer zijn. En officieel ben ik Nederlander. Nu moet ik heel goed nadenken: hoe belangrijk is mijn nationaliteit voor me? Er is een verdrag tussen Nederland en Suriname waarin is bepaald dat 'Surinamers' die voor de onafhankelijkheid in Nederland woonden en sindsdien Nederlander zijn gebleven, bij terugkomst naar Suriname als Surinamer moeten worden gezien en behandeld. Maar Suriname houdt zich daar niet aan. Dat is nu aanhangig gemaakt bij het Internationale Strafhof. Intussen is mijn persoonlijke overweging dat ik over een tijdje misschien kinderen heb. Als die willen studeren, is het beter als ze de Nederlandse nationaliteit hebben."

Malinie verdiende in Nederland goed. "Maar ik wilde terug voor mijn ouders. Ik ben de jongste en vind dat ik de plicht heb om een beetje op ze te passen, ook al wonen ze in Nickerie, een halve dag rijden hiervandaan. In 2005 en 2006 ben ik tien keer heen en weer geweest om te kijken of mijn idee over terugkomen reëel was."

Te laat op kantoor

Hoewel ze er dus goed over heeft nagedacht, valt het wennen haar toch zwaar. Wonen en werken in Suriname blijkt anders te zijn dan ze had verwacht. "Als ik eerlijk ben, had ik verwacht hier meer 'Nederland' te zullen vinden. Ik mis mijn Nederlandse vrienden en de Nederlandse mentaliteit."

Ze heeft werk gevonden als juridisch medewerker voor het bestuur van de Anton de Kom Universiteit. Inhoudelijk leuk werk, vindt ze. "Ik kan er mijn

kennis in kwijt. Sinds kort is er een faculteit voor graduate studies. Ik ben als adviseur betrokken bij de formulering van onder meer de nieuwe statuten en de arbeidsoverkomsten. Daarnaast zit ik in een commissie die de examenreglementen moet standaardiseren. Allemaal interessant. Maar de werksfeer is zo anders. Mensen komen te laat op kantoor, ze beloven veel waar weinig van terecht komt, ze hebben bijbaantjes, want het overheidssalaris is niet hoog. Als er dan iets niet goed loopt en je zegt daar iets van, of als je iets vraagt omdat je eigen werk ook vast komt te zitten, dan voelt men zich snel persoonlijk aange-

sproken. Kritiek ligt altijd moeilijk."

Op dit moment schrijft Malinie een regeling voor *sabbatical leave*. "Als uitgangspunt heb ik de regelingen van drie Nederlandse universiteiten aangevraagd; die pas ik aan de situatie hier aan. De bedoeling van een sabbatical is natuurlijk dat het ten

goede komt aan onderzoek of onderwijs. De werkgever betaalt tenslotte. Maar hier ziet men het als een jaar puur verlof. Collega's die het land nooit uit zijn geweest, houden bij hoog en bij laag vol dat dat in Nederland ook zo is."

Raar

Surinamers, zo merkt Malinie, zijn over het algemeen niet zo blij met Surinaamse Nederlanders die terugkomen. "Die vinden ze betweters. Aan de universiteit werken niet veel mensen die in Nederland hebben gestudeerd. Je wordt moeilijk geaccepteerd. Nou weet ik wel dat ik een grote mond heb. Ik heb geleerd om te zeggen waar het op staat. Dat valt in Nederland ook niet altijd goed." Maar in Nederland heeft ze zich nooit gediscrimineerd gevoeld. In Suriname wel.

"Ik wilde lid worden van een vrouwenvereniging en belde op. Zegt de dame aan de telefoon: 'Wat praat je raar.' Lid worden bleek niet zomaar te kunnen en ik had het gevoel dat ze me wilden weren." Voorlopig heeft ze het er maar bij gelaten.

Wat betekent dat nu voor haar toekomst? Blijft ze in Suriname? Ze weet het nog niet. "Mijn vriend heeft hier een goede baan. Maar dat zal uiteindelijk niet meetellen voor mijn keuze. De inhoud van mijn werk is leuk, het is hier mooi weer en ik heb veel vrije tijd. Wat ik daarmee doe? Betaald en onbetaald mensen helpen met dingen als boedelscheidingen. Voorlopig concentreer ik me op mijn leven hier en probeer ik maar om niet te veel te vergelijken. Want als ik daaraan begin..."

DORRIT VAN DALEN

PLEIDOOI VOOR MEERTALIGHEID IN
HET HOGER ONDERWIJS

Engels alleen is niet genoeg

De talenkennis van de Nederlander kalft af. Met alle nadruk op Engelstalig onderwijs wordt de belangstelling voor een tweede vreemde taal steeds kleiner. Een slechte ontwikkeling, vinden wetenschappers. 'Onze kennisvoorsprong is in gevaar.'

Het eerste jaar van haar masteropleiding sociologie aan de Universiteit van Amsterdam is Alicia Moss flink tegengevallen. De Engelse studente had hoge verwachtingen van de opleiding, die geheel in het Engels wordt aangeboden. Maar het niveau van het Engels is volgens haar 'erg laag'. "Docenten zoeken vaak naar de juiste woorden, waardoor lange pauzes ontstaan. Als ze er vervolgens niet uitkomen, praten ze even in het Nederlands en switchen vervolgens weer naar het Engels. Mijn concentratie lijdt eronder." Moss heeft overwogen met de opleiding te stoppen; vijf medestudenten hebben dat al gedaan. De studente vindt masters in het Engels geen slechte idee. "Het is leuk dat mijn medestudenten uit verschillende landen komen." Maar het succes valt



In het Frans een biertje bestellen lukt veel Nederlanders nog wel maar zaken doen of Franse teksten lezen is heel iets anders.

Foto: Ton Poortvliet/Hollandse Hoogte

of staat volgens haar met de taalvaardigheid van de docenten. "Zij zouden een uitgebreide toets moeten doen voordat ze in het Engels college zouden moeten kunnen geven. Nu vraag ik me af: waarom niet gewoon in het Nederlands?"

Oogcontact

Uit onderzoek van Renate Klaassen van de Technische Universiteit Delft blijkt dat studenten vaak te hoge verwachtingen van het Engels van de docent hebben. In haar promotieonderzoek testte Klaassen twaalf TU-docenten die een Engelstalige propedeuse gaven. Hoewel uit haar tests bleek dat ze over voldoende Engelse kennis beschikten, waren de studenten niet tevreden.

Klaassen concludeert dat docenten wat betreft taalvaardigheid weinig vorderingen kunnen maken; ze zullen nooit *native speakers* worden. Wél kunnen ze met betere didactische vaardigheden Engelstalige colleges levendiger maken. Docenten moeten oogcontact zoeken, enthousiaster vertellen met veel gebaren. Alleen dan krijgen ze een betere beoordeling.

Verder toont Klaassen aan dat studenten het Engels niet beter gaan beheersen door hoorcolleges in die taal. Hun Engels wordt pas echt goed als ze in die

taal presentaties moeten houden en papers moeten schrijven en als fouten door een taaldeskundige worden gecorrigeerd.

Carel Jansen is hoogleraar bedrijfscommunicatie aan de Radboud Universiteit (RU) Nijmegen. "Ik spreek vrij behoorlijk Engels maar als ik in het Engels college geef, kan ik me moeilijker uitdrukken." Jansen zet vraagtekens bij de roep om meer Engelstalig onderwijs in Nederland. "Ik denk niet dat studenten daardoor veel beter Engels gaan spreken. Het is handig voor die paar buitenlandse studenten. Maar dat zijn er echt niet zo veel dat je daarvoor heel je onderwijs overhoop moet halen."

Duitse scholieren

Jansen gelooft niet dat er veel minder buitenlandse studenten naar Nederland zouden komen als colleges ook op masterniveau alleen in het Nederlands werden gegeven. "Met intensieve cursussen Nederlands en goede individuele begeleiding kom je er ook. Bij matig Engelstalig onderwijs zullen de buitenlandse studenten uiteindelijk ook afhaken." De RU heeft

inmiddels ervaring opgedaan met Duitse studenten bij Nederlandstalige bacheloropleidingen. De universiteit werft actief Duitse scholieren. "Wij bieden

ze in de zomer een goede cursus Nederlands aan. In het begin van het cursusjaar is het wat wennen, maar ze redden zich uitstekend."

Volgens Jansen is Nederland doorgeslagen in het idee dat het genoeg is om naast het Nederlands Engels te beheersen. De belangstelling om een tweede vreemde taal te leren, is klein. Jansen: "Ik vind het zorgelijk dat de belangstelling voor

Frans en Duits dramatisch afneemt." Dat vindt ook Gerard Westhoff, directeur van het Nationaal Bureau Moderne Vreemde Talen en hoogleraar didactiek van de moderne talen aan de Universiteit Utrecht. "We denken dat kennis van het Engels voldoende is. Maar de actieradius van die taal is beperkt. Ik kan met Engels overal in de wereld een duur hotel boeken voor 300 euro per nacht. Maar een goedkoop hotel van 70 euro per nacht lukt buiten de Nederlandse grenzen al niet meer in het Engels." Hetzelfde geldt voor de wetenschap. De *lingua franca* van de wetenschap is Engels, maar een

"Als we publicaties die niet in het Engels verschijnen, niet meer kunnen lezen, raakt Nederland achterop."

Lees verder op pagina 31

Stop de culturele zelfverloochening

*Nederlandse universiteiten hebben allereerst de taak om studenten uit eigen land op te leiden. College geven in het Nederlands hoort daarbij, vindt **Thomas von der Dunk**.*

Het is de taak van de Nuffic om de internationale uitwisseling van aankomend wetenschappers te helpen bevorderen. Wij zullen immers internationaal zijn of wij zullen niet zijn. De Nederlandse student die niet vrijwel zijn hele tijd in het buitenland heeft doorgebracht, is een provinciale sul, dus wee de dorpeling die nog een Alma Mater om de hoek verkiest. Omgekeerd wordt de buitenlandse student met allerlei subsidies en attracties hierheen gelokt. Verruil Oxford of Yale een jaartje voor ons eigen Harvard aan het Katwijks Diep! Speciale University Colleges moeten een dergelijk verblijf in onze polder smakelijk maken, en hoe meer Chinese studenten de Engelse taalvaardigheid van Nederlandse docenten komen testen, hoe beter. Het verleent de eigen instelling extra aanzien en verschaft haar bestuurders een prettig kosmopolitisch gevoel.

Toch blijft het zinvol om je af te vragen, wat het werkelijke rendement van al die buitenlandse verblijven is, zowel in wetenschappelijk als in maatschappelijk opzicht. Vooral voor de alfa- en gamma-sector is die vraag relevant. Waar bètakennis uit de aard der zaak algemeen geldig is – de zwaartekracht werkt voor Chinezen niet anders dan voor Irakezen – gaat dat voor de humaniora niet op. Studies in deze hoek houden zich niet bezig met het universele, maar met het specifiek-culturele. En dan rijst de vraag wat je in een Iraakse situatie aan kennis over de Chinese situatie hebt. Wil dus een Irakees of een Chinees baat hebben bij een studieverblijf in Nederland, dan moet die studie sterk op zijn thuissituatie zijn

afgestemd, want daar moet hij later aan de slag. Dat moge voor natuurkunde irrelevant zijn, voor rechten of geschiedenis is dat niet. En dat betekent dat het onderwijs voor die buitenlandse studenten ook op hun herkomstland moet worden afgestemd.

Gehandicapt

Dan dringt zich toch de vraag op: waarvoor is een Nederlandse universiteit *als opleidingsinstituut* in eerste instantie bedoeld? Is zij er allereerst voor studenten uit andere landen, aan wier behoeften moet worden voldaan, en aan wie dus Engelstalig onderwijs moet worden aangeboden, terwijl het Engels van de meeste niet van huis uit Engelstalige studenten nog beroerder is dan dat van hun docenten? Voor die laatsten geldt bovendien: college geven in een taal die niet je moedertaal is, maakt ook een alfawetenschapper direct gehandicapt, omdat het in zijn vakgebied juist op de nuances aankomt, die hij in een vreemde taal nu eenmaal minder beheerst. Of moeten die docenten daarom ook maar meteen worden vervangen door collega's uit de Angelsaksische wereld? Dat dreigt al sluipenderwijs te gebeuren, want 'ervaring met college geven in het Engels' prijkt bij sollicitaties – net als Engelstalige publicaties – reeds hoog op de verlangde competentielijst. Dat men op die manier echt de beste studenten van Amerikaanse en Britse topuniversiteiten denkt af te romen, is evenwel een waandenkbeeld. Als deze studenten werkelijk in Nederland geïnteresseerd zijn – en zulke studenten

zijn er gelukkig ook – dan leren zij ook zonder mankeren Nederlands, zoals ik uit mijn eigen vakomgeving weet.

Kortom: moeten wij wel hardnekkig pogen de Amerikaanse markt van extra studieplaatsen te voorzien? Of heeft de met Nederlands belastinggeld betaalde universiteit allereerst de taak om studenten uit eigen land goed op te leiden en daarmee ook beter voor de buitenwereld toe te rusten? Waarbij het onderwijs dus in eerste instantie op hen, en op de situatie hier, dient te worden afgestemd, temeer omdat de meesten toch uiteindelijk in eigen land emplace zullen vinden?

Minachting

Helaas denken veel universiteitsbobo's daar anders over. Hun internationale status hangt met het oog op de concurrentie tussen De Uithof en Buitenveldert immers niet af van die vele goede studenten uit Appelscha, maar van die ene slechte uit Atlanta. Zoals de collegevoorzitter van de Utrechtse universiteit, Yvonne van Rooy, het in *NRC Handelsblad* van 5 oktober vorig jaar al in onovertroffen minachting voor het eigen erfgoed formuleerde: "Utrecht zou nog meer studenten kunnen binnenhalen als alle colleges in het Engels waren. Toch vinden we dat Nederlandse studenten de mogelijkheid moeten houden om colleges in hun eigen taal te volgen". *De mogelijkheid moeten houden om colleges in hun eigen taal te volgen*: lees die zin nogmaals en huiver bij zo veel 'generositeit'. Tegen zo'n houding kan geen canon van de Nederlandse geschiedenis op: dat wordt echt folklore binnen deze toekomstige 51-ste deelstaat van Amerika.

Alleen Nederland gaat in deze culturele zelfverloochening zo ver. Het is ondenkbaar dat de Fransen, de Duitsers, de Denen of welke andere mede-Europeanen ook, zoiets zouden doen. Maar wij denken met ons verborgen minderwaardigheidscomplex pas mee te tellen wanneer wij de Amerikanen voortdurend naäpen – niet voor niets lopen wij ze overal ter wereld ook in de politiek gedachteloos achterna, van de Cariben tot Irak en Afghanistan. In de wetenschap is dat niet anders: publicaties in inter-

nationale tijdschriften – en daarmee worden altijd Engelstalige bedoeld – tellen extra. We zien het voorts bij visitatiecommissies: pas als het buitenland ons waardeert, zitten we goed.

Op het altaar van dat waandenkbeeld offert ook de universiteit graag haar authenticiteit. Kortom: straks krijgen we hier, onder de dekmantel van zogenaamde internationalisering, op onze kosten Angelsaksische

topuniversiteiten met Angelsaksische topdocenten voor Angelsaksische topstudenten. Hoewel geen enkele top-Angelsaks door zulk kopieergedrag geïmponeerd zal zijn, voelen wij ons dan pas geslaagd. Een belastingopstand van Nederlandse studentenouders ligt dan terecht in het verschiet.

Thomas von der Dunk is cultuurhistoricus en publicist en doceert aan de Universiteit van Utrecht.

Als buitenlandse studenten

werkelijk in Nederland

geïnteresseerd zijn,

leren zij zonder mankeren

Nederlands

cultureel antropoloog, sociaal geograaf of historicus die invloeden van de islam in de wereld wil onderzoeken, kan niet zonder Frans, meent Westhoff. Over management zijn in het Duits boeken volgeschreven, voor muziek is kennis van het Italiaans een pre. Westhoff: "Als we belangrijke publicaties die niet in het Engels verschijnen, niet meer kunnen lezen, raakt het hoger onderwijs in Nederland achterop. We worden steeds afhankelijker van Engelse vertalingen. Onze kennisvoorsprong komt in gevaar."

Meertaligheid

De Europese Unie zet al enkele jaren in op meertaligheid. Europeanen moeten naast de moedertaal minimaal twee vreemde talen kennen. De Roemeen Leonard Orban is daartoe in januari geïnstalleerd als Europees commissaris Meertaligheid. Voor Nederland heeft het ministerie van Onderwijs een actieprogramma opgesteld. Volgens Westhoff moet er meer gebeuren. "De universiteiten klagen dat eerstejaars geen wetenschappelijke teksten in een vreemde taal kunnen lezen. Om dat op te lossen moeten ze serieus met de scholen gaan praten." De Utrechtse hoogleraar meent verder dat taalonderwijs geïntegreerd zou moeten worden met andere vakken. Bijvoorbeeld door bij geschiedenis ook Engelse teksten voor te leggen. Of bij biologie iemand die Frans in zijn pakket heeft, Franse teksten te laten bestuderen en iemand anders Duitse teksten. "Dan vertellen ze elkaar later wat ze hebben gelezen. Dit stimuleert en zorgt dat leerlingen beter thuisraken in buitenlandse vakliteratuur." Maar het hoger onderwijs is ook aan zet. Hogescholen en universiteiten moeten een talenprogramma aan hun opleidingen toevoegen, vindt Westhoff. "Een student wil misschien niet een hele studie Duits volgen, maar zou binnen de eigen faculteit de moge-

lijkheid moeten hebben zijn Duits op te krikken als dit een belangrijke wetenschapstaal is voor die studierichting."

Biertje bestellen

Bij bedrijfscommunicatie in Nijmegen is bewust gekozen om studenten vanaf het eerste jaar te verplichten zich in een vreemde taal te specialiseren: Engels, Frans, Duits of Spaans. Hoogleraar Jansen is er vol van. "Onze opleiding is zeer populair en succesvol door deze formule. Al jaren zijn wij met 150 eerstejaars de grootste communicatieopleiding aan een Nederlandse letterenfaculteit." Afgestudeerden vinden volgens Jansen snel een baan. Het bedrijfsleven zit te springen om mensen die hun talen spreken. "De Federatie voor de Nederlandse Export waarschuwt al jaren dat Nederlandse bedrijven jaarlijks miljarden mislopen doordat medewerkers onvoldoende Duits of Frans spreken." Uit eigen onderzoek weet Jansen dat Nederlanders een vreemde taal beter denken te beheersen dan ze in werkelijkheid doen. "Nederlanders spreken nog steeds meer talen dan andere Europeanen. Maar wij denken te gemakkelijk dat we een vreemde taal op hoog niveau spreken." Een kwart van de onderzochte personen kwam nauwelijks boven beginnersniveau uit, terwijl ze zichzelf als gevorderde of zelfs gevorderde beschouwden. Hoe dat kan? "Ik denk dat wij ons te veel laten beïnvloeden door complimentjes die we krijgen van buitenlanders. Dat compliment is bedoeld voor het aantal talen dat we een beetje spreken. Het is leuk dat we een biertje kunnen bestellen in het Frans, maar dat betekent niet dat we in het Frans zaken kunnen doen."

EVERT-JAN QUAK

EUROSPEAK IS VOOR ENGELSEN VREEMDE TAAL

Wie zijn talenkennis wil toetsen, kan terecht op www.dialang.org. De site, een initiatief van de Europese Unie, onderscheidt veertien talen. Gewerkt wordt met het European Framework of Reference, de standaard voor heel Europa om taalniveau te meten. Dit systeem is opgesplitst in zes niveaus, van A1 tot C2. A1 is het laagst, bij C2 ben je *near native*. In Nederland

halen zelfs topleerlingen in het vwo bij Engels dat hoogste niveau niet. In het buitenland valt het doorgaans niet zo op dat Nederlanders belabberd Engels spreken, omdat anderen datzelfde Engels beheersen. Het heeft inmiddels binnen Europa een naam gekregen: *Eurospeak*. Taaldidacticus Gerard Westhoff (Universiteit Utrecht):

"Engelsen vertelden me dat dit ook voor hen een vreemde taal is. Niet voor niets hoor je van mensen die internationaal opereren dat ze buitenlanders die Engels spreken beter kunnen volgen dan Engelsen of Amerikanen zelf." (EQ)

AGENDA

Het jaarlijkse forum van de EAIR (European Association for Institutional Research) is van **26 tot 29 augustus** in Innsbrück. Thema: 'In search of identity: dilemmas of higher education'. De inschrijvingstermijn sloot op 26 juni maar belangstellenden kunnen zich nog aanmelden tegen betaling van een hogere toegangsprijs. Meer informatie op www.eair.org.

Tot 29 augustus is nog inschrijving mogelijk voor de jaarlijkse EAIE-conferentie van **12 tot 15 september** in Trondheim. Thema is 'Reaching for new shores. Opportunities and trends in the internationalisation of European Higher Education'. Meer informatie op www.eaie.org/trondheim.

De OESO organiseert van **19 tot 21 september** in Valencia een internationale bijeenkomst met als thema 'Globally competitive, locally engaged. Higher education and regions'. De OESO presenteert dan ook een rapport over hoger onderwijs en regionalisering. De inschrijving sluit 3 september. Meer informatie op www.cfp.upv.es/oced/boletin/boletino7_2.html.

De derde internationale conferentie over 'Bi- and Multilingual Universities' vindt van **20 tot 22 september** plaats in Bolzano. Informatie op www.unibz.it (zie onder 'languages').

The Australian International Education Conference 2007 wordt van **9 tot 12 oktober** gehouden in Melbourne. Centrale thema's zijn: 'The student experience', 'Graduate outcomes' en 'The business of international education'. Meer informatie op www.idp.com/aiec.

Augustus-Oktober
2007

Fairs

EHEF Kuala Lumpur	7 – 9 september
PERSPEKTYWY 2007 Warschau	14 – 15 september
IEFT Istanboel/Izmir/Ankara	6 – 10 oktober
OCSC Bangkok	13 – 14 oktober
ICIEP Moskou/St. Petersburg	13 – 14 oktober
EHEF Beijing	19 – 21 oktober
The European Education Exhibition Czech Republic Brno	30 oktober – 2 november
EHEF Taipei	3 – 4 november
HEF Indonesië	24 november – 1 december
EHEF Hanoi/Ho Chi Minh City	7 – 12 december

NESO-directeuren Rusland en Thailand

Charles Hoedt en Soehirman Patmo zijn benoemd tot directeuren van de Netherlands Education Support Offices (NESO's) van de Nuffic in Rusland respectievelijk Thailand. Patmo studeerde antropologie en niet-westerse sociologie in Leiden. Hij werkt al twintig jaar in Zuidoost-Azië, onder meer voor internationale onderwijsprojecten van de Nuffic. Ook was hij enige tijd werkzaam op het regionale kantoor van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) in Bangkok. Sinds 2005 is hij event manager van de EHEF in Zuidoost-Azië. Charles Hoedt deed Oost-Europese studies aan de Universiteit van Amsterdam en was enige tijd freelance journalist in St-Petersburg voor onder meer de Volkskrant en HP/De Tijd. Ook is hij redacteur van het blad van het Nederlands Instituut in St-Petersburg en directeur van KS Media, een media-, evenementen en adviesbureau, eveneens in St-Petersburg. De NESO's in Moskou en Bangkok openen dit najaar.

CONNECTING CULTURES



2007

DAY OF THE
INTERNATIONAL
STUDENT

**Zaterdag 27 oktober 2007,
World Forum Convention Centre,
Den Haag**

Voor wie

Voor minimaal 2.500 internationale studenten in Nederland en Nederlandse studenten die in het buitenland (gaan) studeren. Aanwezig zijn ook internationaliseringsmedewerkers van hogescholen en universiteiten, bedrijven, ambassades en overheid.

Waarom

Nederland toont als gastland waardering voor zijn buitenlandse studenten en toekomstige goodwill ambassadors.

Doel

Internationale studenten in contact brengen met elkaar en met potentiële werkgevers. Op het programma staan workshops, seminars, discussies en een informatiemarkt. De dag wordt afgesloten met een buffet en een feest. Door de mix van activiteiten en culturen belooft DIS2007 evenals de eerste editie in 2005 weer bijzonder te worden.

Participanten

Instellingen en bedrijven die de DIS2007 willen ondersteunen kunnen klikken op 'sponsorpakketten' op www.dis2007.nl

Informatie

www.dis2007.nl